

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Teie 22.01.2014 nr 5-1/1072

Meie 03.02.2014 nr 4/45

Arvamuse esitamine käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Jürgen Ligi

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi Eelnõu) kohta.

Kaubanduskoda nõustub Rahandusministeeriumiga, et ligi 300 miljoni euro suurust käibemaksuauku on vaja vähendada ning efektiivsem võitlus käibemaksupettuste vastu aitaks kaasa ausa konkurentsi tagamisele. Samas oleme jätkuvalt seisukohal, et käibedeklaratsiooni lisa kehtestamine ei ole kõige proportsionaalsem meede käibemaksupettustega võitlemiseks, sest sellega koormatakse põhjendamatult ka ausaid ettevõtteid ehk koormatakse ettevõtjaid tervikuna. Leiame, et nii maksuaruandlus kui ka kogu ettevõtja suhtlus riigiga, peab olema tulevikkuvaatav ning arvestades muutuvat ja arenevat infotehnoloogilist võimekust oleks põhjendatud leppida laiapõhjaliselt kokku pikaajaline strateegiline lähenemine kogu aruandlus- ja deklareerimiskohustuste hulka silmas pidades. Sellise strateegilise lähenemise eesmärk peaks oleme ühelt poolt nii halduskoormuse vähendamine ja kulude kokkuhoid nii ettevõtjaile kui ka riigile, kuid samas suurendada võimalusi tagada aus konkurents ja kehtestatud maksukohustuste efektiivne kontroll. Selline terviklik arengusuundade pilt peaks hõlmama endas nii erinevate maksudeklaratsioonide sh tollidokumentide esitamise seonduvat, e-arvete arengut, statistika ja muu andmeedastuse viise ja arengut. On ilmselge, et sellise tulevikuvisioni koostamine ei saa toimuda 2-3 kuu jooksul ning selle elluviiminegi on realistlik mitmete aastate jooksul, sest nõuab nii aja, kui muude ressursside planeerimist (nii valitsuse kui ettevõtjate poolt). Täna on kahjuks erinevate infotehnoloogiliste arengute planeerimine toimunud üksteisest sõltumatuna ja sünergiata ning kohati ka selge arusaamata, mis on tegevuse kasu, või toob see pikemaajaliselt hoopis lisanduvate arendus- ja hoolduskulude ning halduskoormuse näol kahju. Nii on meie hinnangul juhtumas ka juhul, kui Eelnõu peaks sellisel kujul rakenduma.

Järgnevalt esitame oma märkused Eelnõu ja seletuskirja kohta ning pakume välja käibedeklaratsiooni lisa rakendamisele alternatiivseid lahendusi, mis võiksid meie hinnangul aidata efektiivselt kaasa käibemaksupettuste vähenemisele, kuid ei tooks samal ajal kaasa ausatele ettevõtetele uusi kohustusi. Rõhutame, et pakutavaid muudatusi on küll võimalik planeerida eraldi ja need on tehtud vaid käibedeklaratsiooni kontekstis, kuid parimal juhul näeksimisega, et see toimuks siiski ülalviidatud strateegilise arengutegevuse kontekstis.

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA

Estonian Chamber of Commerce and Industry • Эстонская Торгово-промышленная палата

Märkused Eelnõu ja seletuskirja kohta

1. Rahandusministeerium on oluliselt täiendanud Eelnõu seletuskirja ning see on igati positiivne. Samas ei ole seletuskirjas endiselt analüüsitud, kui suuri kulusid toob kaasa käibedeklaratsiooni lisa kehtestamine ettevõtetele. Sellele puudusele juhtis Kaubanduskoda tähelepanu nii 14.10.2013.a. Riigikogule saadetud kirjas nr 4/239 kui ka 06.11.2013.a. saadetud kirjas nr 4/255. Seletuskirjas on ainult välja toodud, mis liiki kulud kaasnevad käibedeklaratsiooni lisa rakendamisel ettevõtetele, kuid nende kulude suurus on jäänud hindamata. Mõõname, et täpsete kulude kindlakstegemine ei ole lihtne, kuid Eelnõu seletuskirjas peaks olema vähemalt hinnanguliselt välja toodud, kui suured on ettevõtete ühekordsed ning igakuised kulud seoses käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustusega. Kui Eelnõu koostajad olid võimelised hindama, et käibedeklaratsiooni lisa rakendamisel paraneb käibemaksu laekumine aastas ca 30 mln euro ulatuses, siis ei tohiks probleeme valmistada ka ettevõtetele kaasnevate kulude hindamine. Rõhutame, et kavandatav muudatus on maksudeklareerimist arvestades põhimõtteline ja äärmiselt oluline, mistõttu ei tohi sellega seotud kulude hindamisse suhtuda kergekäeliselt – see on otsustava tähtsusega informatsioon, mille alusel muudatuse mõjukust ja proportsionaalust hinnata.

Kaubanduskoja hinnangul toob Eelnõuga kavandatav muudatus ettevõtetele kaasa ühekordseid kulusid vähemalt 15 mln euro ulatuses. Ühekordsete kulude hindamisel oleme lähtunud eeldusest, et Eelnõu mõjutab ligi 80 000 ettevõtet (2012. aastal esitas käibedeklaratsiooni 79 824 ettevõtet). See tähendab, et kõigi nende ettevõtete infosüsteeme, sh raamatupidamise tarkvara oleks vaja enne Eelnõu jõustumist uuendada. Oleme eeldanud, et pooled ettevõtetest saavad uuenduse tasuta (see arv võib siiski olla ka oluliselt väiksem), ei telli uuendusi või ei kasuta raamatupidamistarkvara; suurettevõtted ehk ettevõtted, kus on 250 ja enam töötajat (2012. a. lõpus oli Eestis 156 suurettevõtet) maksavad infosüsteemide muudatuste eest keskmiselt 20 000 eurot ning ülejäänud ettevõtted keskmiselt 300 eurot. Seega oleks ühekordsete kulude suurus ettevõtete jaoks vähemalt 15 mln eurot. Raamatupidamisprogrammi arendamisega seotud kulude hindamisel oleme aluseks võtnud liikmetelt laekunud tagasiside (mitmetel juhtudel põhineb see reaalsel hinnapakumistel), mille kohaselt oleksid suurematel ettevõtetel ühekordsed raamatupidamisprogrammi arendamisega seotud kulutused suurusjärgus 2500 - 12 000 eurot. Samas on ka ettevõtteid, kellel see ulatuks 15 000 – 20 000 euroni, kui süsteem on arendatud konkreetse ettevõtte vajadustest lähtuvalt. Tänapäevaks on meieni jõudnud ka info ettevõtete finantsarvestussüsteemide arenduspakumistest, mille kohaselt ajakulu süsteemide muutmiseks on 8 kuud kuni aasta (ei arvestata testperioode) ja maksumus kuni 200 000 eurot. Mitmel juhul on valdkonna spetsialistid arvanud, et tõenäoliselt kulub aega rohkemgi. Viidatud summa hulka ei ole arvestatud konkreetse ettevõtte enda tööjõukulu (terviklikul halduskoormuse hindamisel tuleks ka need kulud lisada!). Väiksemate ettevõtete puhul oleksid arenduskulud ettevõtete tagasidest lähtuvalt vähemalt 200-300 eurot. Kuna arendused tehakse kõige uuemale tarkvara versioonile, sõltuvad ettevõtete kulud ka sellest, millist tarkvara versiooni kasutatakse. Kui kasutatakse kõige uuemat, siis on tarkvara arendamise kulud suhteliselt väikesed (võivad piirduda vaid konsultatsiooni kuluga). Kui ettevõtte kasutab vanemat versiooni (euro kasutuselevõtu ettevalmistuse protsessi käigus selgus, et selliseid ettevõtteid on enamus), kaasneb ettevõtetele tuntav ühekordne investeering. Seega tähendaks lisalehe kasutuselevõtt tegelikult ka sundi omandada täiendava tasu eest tarkvara versiooniuuendused, mis tegelikult pole ettevõtjale vajalikud. Versiooniuuenduste sisseviimisel tuleb muuhulgas arvestada kasutajate koolituse ja vajadusel ka konsultandi kaasamisega, et kõik andmebaaside üleviimisega kaasnevad protseduurid oleks korraldatud korrektselt. Samas leidub ka ettevõtteid, kellele uue nõude kehtestamine ei too kaasa kulusid. Seda juhul, kui raamatupidamise tarkvara rendi- või litsentsilepingu hinna sees on juba kõik

uuendustega seotud kulud või ettevõtte on sõlminud eraldi tarkvara arenduslepingu (kuluks jääb sellisel juhul vaid uue versiooniga kohanemise kulu sh võimalik testimine ja hinnakirjajärgne konsultatsioon).

Lisaks raamatupidamisprogrammide uuendamisele peavad ettevõtted tegema kulutusi ka selleks, et aru saada, mida kujutab endast käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustus ning millal ja kuidas nad peavad seda kohustust täitma. Kahtlemata toob käibedeklaratsiooni esitamine ettevõtetele kaasa ka täiendava ajakulu ehk tööjõukulu, mis seondub lisa koostamise ja esitamisega. Nende kulude suurus on mõjude analüüsi osas samuti hindamata, kuigi oleme selle vajadusele varasemalt tähelepanu juhtinud!

2. Kaubanduskoda ei nõustu seletuskirjas (lk 60) esitatud väitega, et käibemaksu koostamise ja esitamisega seotud aja- ja rahakulu oli 2013. aastal ainult ca 9,6 mln eurot. Eelnõu koostajad on arvutuse aluseks võtnud Poliitikauuringute Keskus PRAXIS 2005. aastal läbi viidud käibemaksuga seotud halduskoormuse uuringu tulemused¹. Siinkohal soovime esmalt rõhutada, et nimetatud uuringus osales vaid 40 ettevõtet. Lisaks peame vajalikuks juhtida tähelepanu asjaolule, et 2005. aastal oli käibedeklaratsiooni esitajaid veidi üle 40 000, kuid eelmisel aastal oli see arv ligi 80 000. Seega on pelgalt mahu kasv olnud u 2 korda! Seletuskirjast aga ei tulene, et Eelnõu koostajad oleksid arvutuse tegemisel võtnud arvesse ka käibedeklaratsiooni esitajate arvu suurenemist. Seega oli käibemaksu koostamise ja esitamisega seotud rahakulu eelmisel aastal oluliselt suurem kui 9,6 mln eurot.

Samuti tuleb arvestada, et viidatud halduskoormuse hindamine viidi läbi pilootprojektina ning oli üldse esmakordseks halduskoormuse mahukamaks hindamiseks Eestis. Selle protsessi tulemusena tehti hiljem halduskoormuse hindamise metoodikas ka muudatusi ning järgnevatel aastatel on halduskoormuse hindamist arendatud riigi tasemel süsteemselt. Seega on ministeeriumitel täna olemas vaieldamatult kompetents, et viia läbi adekvaatne mõjude hindamine ka antud eelnõu puhul.

Meie hinnangul on ekslik ka levinud väide, nagu ei saaks Eelnõuga kavandatavate muudatustega kaasnev halduskoormus olla suurem, kui viidatud eeldustel leitud 9,6 miljonit eurot aastas. Arvestades, et selle aluseks oleva arvestuskäigu eeldused on puudulikud ning kavandatav käibedeklaratsiooni lisa on kordades detailsem, kui tänane käibedeklaratsioon, on äärmiselt tõenäoline, et kulu kokku on kordades suurem – umbes 2 korda suurem on puudutatud ettevõtete arv ning ainuüksi deklaratsiooni tänast ja tulevast mahtu võrreldes on mahu vahe samuti 2-3 korda (tulevikus deklareeritakse iga üle 1000 eurose arve kohta 10 välja või juhul, kui 1000 eurot moodustavad mitu arvet, siis nii mitu korda 10 välja). Kokkuvõttes on igati reaalne, et aastane halduskoormus jääb ettevõtjatele suurusjärku ca 40 miljonit eurot.

Muuhulgas tuleb arvestada, et isegi, kui käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustus kavandatud kujul jõustuks, tähendaks see ettevõtjatele siiski ka vajadust olla valmis esitama maksuhaldurile andmed kõikide tehingute (mitte ainult üle 1000 euro) ja nende sisu kohta, kui maksuhaldur seda kontrolli käigus nõuab või esineb tehingute ristkontrollis erinevusi. Sega jääb alles ka tänane kohustus ja tänane halduskoormus.

3. Eelnõu seletuskirjast (lk 17) selgub, et käibemaksuaugu osakaal SKP-st oli Eestis 2011. aastal 1,9%. Samas oli see näitaja mitmes riigis (Irimaal, Maltal, Hollandis, Sloveenias ja

---

¹http://praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanike%C3%BChiskond/Halduskoormuse_hindamine/VAT_loppraport_06102005.pdf

Rootsis) alla 1%. Mitmetes teisteski riikides oluliselt madalam kui meil. Kaubanduskajale jääb ebaselgeks, miks ei ole Eelnõu koostajad põhjalikumalt uurinud, milliseid meetmeid kasutatakse eelnimetatud riikides käibemaksupettustega võitlemiseks. Seletuskirjast jääb mulje, et Eelnõu koostajad on otsinud teiste riikide praktikatest ainult näiteid, mis oleksid võimalikult sarnased käibedeklaratsiooni lisale. Samas ei ole aga detailsemalt analüüsitud, miks on näiteks käibemaksuauk Sloveenias või Lirimaa oluliselt väiksem kui Eestis ning milliseid lahendusi kasutatakse nendes riikides maksupettuste vähendamiseks. Kuna Eelnõu koostajad ei ole sisuliselt analüüsinud nende Euroopa riikide praktikat, kus käibemaksuaugu osakaal on väga väike, siis on ka keeruline hinnata, kas käibedeklaratsiooni lisa on ikka kõige efektiivsem meede maksupettustega võitlemiseks.

4. Kaubanduskoda ei nõustu Eelnõu seletuskirjas (lk 7) esitatud väitega, et alates 2007. aastast rakendati metsandussektoris uue metsaseadusega kohustust teavitada maksuhaldurit teostatud metsatehingutest. Juhime tähelepanu sellele, et metsandussektoris kehtib täiendava info esitamise nõue metsaomanikele ja ettevõtjatele juba alates 1999. aastast keskkonnaministri määruse² alusel. Mõõname, et täiendava info esitamine on aidanud metsandussektoris teatud ulatuses avastada maksupettuseid. Samas ei ole meile teada, kas ja kui palju on see aruandluskohustus aidanud vähendada käibemaksuauku. Võimalik, et maksupettuste avastamise tõenäosus on suurenenud, kuid ebaausatelt ettevõtetelt ei saada ikkagi tasumata käibemaksu tagasi. Kaubanduskoda ei ole ka veendunud, et seletuskirjas (lk 7) esitatud väide, et täiendav informatsioon tõstis oluliselt maksupettuse avastamise tõenäosust ja avaldas tugevat distsiplineerivat/preventiivset mõju, on tingitud ainult täiendava info küsimisest. Tõenäoliselt on metsandussektoris käibemaksupettused vähenenud ka põhjusel, et metsaomanike, metsavarujate ning tööstusettevõtete vahelised suhted on pidevalt arenenud ning petturitel on olnud üha raskem nn ahelasse tungida ja endale metsamaterjali müüjate või ostjate näol tehingupartnereid leida.

5. Eelnõu § 3 kohaselt jõustub seadus seitsmenda kuu esimesel päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist. Kaubanduskoda on seisukohal, et Eelnõu jõustumine tuleks edasi lükata, sest eelkõige suurematel ettevõtetel ei ole võimalik oma infosüsteeme uuendada nii lühikese aja jooksul. Meile teadaolevalt on paljude tarkvaraarendajate tööplaanid selleks aastaks tehtud ning seetõttu ei ole enam võimalik käesoleval aastal vajalikke uuendusi infosüsteemides, sh raamatupidamisprogrammides teha. Lisaks oleme suurematel ettevõtetelt saanud tagasisidet, et spetsiifilisemate infosüsteemide muutmiseks kulub kindlasti rohkem aega kui seitse kuud. Nõustume seletuskirjas (lk 61) väljatoodud põhimõttega, et ettevõtetele tuleks anda piisavalt aega muutunud olustikuga harjumiseks ja süsteemide testimiseks enne muudatuste jõustumist ning sellest lähtuvalt ei oleks enne 2016. aastat Eelnõuga kavandatavate muudatuste rakendamine reaalne. Ka teiste riikide praktika on näidanud, et sarnaseid muudatusi viiakse ellu oluliselt pikema ajaperioodi jooksul.

Alternatiivid käibedeklaratsiooni lisale, mis oleksid rakendamisel ettevõtjatele vähemkoormavad, kuid tagaksid maksuhaldurile senisest oluliselt paremad võimalused info kogumisel.

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/90390>

1. Maksuhaldur saab täna ettevõtete kohta käibemaksualast informatsiooni iga kuu käibedeklaratsioonist. Lisaks peab maksuhaldur andmete võrdlemiseks pöörduma eraldi konkreetse ettevõtte poole andmete saamiseks. Ettevõttelt saadud andmete analüüsimisel teeb maksuhaldur järgmised päringud ettevõtte tehingupartneritele ning omakorda nende tehingupartneritele täiendavate andmete saamiseks. Kaubanduskoda nõustub, et selliste päringute tegemine on koormav nii ettevõtetele kui ka maksuhaldurile ning pikendab oluliselt käibemaksumenetlust ja käibemaksu tagastust. Seega oleme seisukohal, et käibemaksuaugu vähendamiseks on maksuhalduril vaja senisest kiiremini infot ettevõtete käibemaksuandmete kohta. Välistada ei saa ka võimalust, et maksuhalduril on vaja koguda maksupettustega võitlemiseks rohkem käibemaksuandmeid.

Eelnevalt kirjeldatud probleemi lahendamiseks tuleks esmalt töötada välja standardne vorm, mille alusel peaksid ettevõtted esitama maksuhaldurile andmeid ostu- ja müügitehingute kohta. Võimalik, et selline vorm oleks sarnane käibedeklaratsiooni lisale, kuid ei pruugi. Erinevalt käibedeklaratsiooni lisast ei peaks ettevõtted seda vormi maksuhaldurile esitama iga kuu, vaid ainult siis, kui maksuhaldur pöördub ettevõtte poole käibemaksuandmete saamiseks. See tähendab, et ettevõtetel ei tekiks uut püsivat kohustust, kuid maksuhalduri päringutele vastamine muutuks ettevõtete jaoks vähemkoormavaks ning käibemaksuandmed jõuaksid maksuhaldurini tänasest oluliselt kiiremini. Järgnevalt kirjeldame oma ettepanekut lähemalt.

- Maksu- ja Tolliamet töötab välja standardse aruande vormi, kus küsitakse ettevõtetelt andmeid (eelkõige müügi- ja ostuarvete kohta), mis on hädavajalikud maksupettustega võitlemiseks. Vormi väljatöötamisel oleks kohane arvestada ka ettevõtete täna majandusarvestusloogikat.
- Ettevõtted esitavad täidetud aruande maksuhaldurile ainult juhul, kui maksuhaldur on selle esitamist nõudnud. Seega ei pea aruannet esitama regulaarselt, vaid ainult siis, kui maksuhaldur on vastava sooviga ettevõtte poole pöördunud. Riskianalüüsi põhjal võib maksuhaldur seada aruande esitamise kohustuse ka teatud perioodiks kestvalt. (Pistelisel oleks võimalik maksuhalduril vastavaid andmeid küsida tänasega võrreldes suuremalt hulgalt ettevõtetelt, mis suurendaks omakorda ka nn vahelejäämise riski.)
- Ettevõtte peaks esitama aruande maksuhaldurile üldreeglina elektrooniliselt. Sarnaselt käibedeklaratsiooni lisale peaks olema võimalik andmete edastamiseks kasutada nn masin-masin liidest, xml ja csv formaadis faili laadimist e-maksuametis/e-tollis ning nn ekraanivormi täitmist e-maksuametis/e-tollis. Teatud erandjuhtudel võiks olla lubatud aruande esitamine ka paber kandjal.
- Aruandega peaks kaasnema nõue, et ettevõtte peab maksuhalduri pöördumise korral esitama aruande võimalikult kiiresti, näiteks hiljemalt järgmisel tööpäeval. See tagab, et maksuhaldur saab konkreetselt ettevõttelt käibemaksuandmeid koguda operatiivselt ning ka selle ettevõtte tehingupartneritelt ning omakorda nende tehingupartneritelt jõuab tehinguinfo senisest oluliselt kiiremini maksuhaldurini. Kui ettevõtte esitab aruande olulise viivitusega (nt kuuendal tööpäeval pärast maksuhalduri pöördumist või veelgi hiljem), siis võiks enammakstud käibemaksu tagastamise tähtaeg pikeneda 60 päevale või vajadusel veelgi pikemale tähtajale. See oleks üks meede, mis motiveeriks ettevõtteid maksuhaldurile aruannet võimalikult kiiresti edastama.
- Aruandes peaksid ettevõtted kajastama andmeid kõikide ostu- ja müügitehingute kohta, mitte ainult arvete kohta, mille kogusumma ilma käibemaksuta on maksustamisperioodil ühe tehingupartneri lõikes vähemalt 1000 eurot. Kõikide arvete kajastamine võimaldab maksuhalduril saada parema ülevaate tehinguinfost. Kuivõrd aruanne küsitakse eelkõige nn riskirühma kuuluvatelt ettevõtetelt, ei suurendaks see

oluliselt ettevõtjate halduskoormust tervikuna. Ka täna on ettevõtte kohustatud maksuhalduri nõudmisel esitama tehingute ülevaate tervikuna.

- Kehtestada tuleks ka nõue, et arvel tuleb tehingu osapoolte asukohtade aadresside asemel märkida tehingu osapoolte registrikoodid. Seda eeldusel, et registrikoodi nõudmine arvel on kooskõlas EL käibemaksudirektiiviga. Sama muudatus sisaldub ka Eelnõu §-s 2. Muudatuse eesmärgiks on lihtsustada maksuhalduril andmete võrdlemist tehingupartnerite lõikes. Juhul kui Eelnõuga kavandatav muudatus on käibemaksudirektiiviga kooskõlas, oleks meie hinnangul mõistlik seda rakendada esimeses järgus, sest tegemist on eeldusega, mille alusel tehakse paremat andmetöötlust ning selle rakendamine vajab paratamatult samuti kohanemist.
- Ettevõtetal peaks tekkima võimekus esitada maksuhaldurile aruanne üldjuhul ühe tööpäeva jooksul. Selleks võib ettevõtetal tekkida vajadus uuendada infosüsteeme, mistõttu tuleks muudatuste rakendamiseks anda ettevõtjale siiski aega ca 2 aastat. Aruande koostamine ei peaks ettevõtelt nõudma üldjuhul nn käsitööd, vaid vajalikud andmed peaksid automaatselt tulema raamatupidamisprogrammist. Juhul kui ettevõtte siiski ei suuda või ei pea vajalikuks arendada välja võimekust aruande kiiremaks esitamiseks, tuleb tal arvestada potentsiaalselt pikema käibemaksutagastuse perioodiga. Need ettevõtted, kes esitavad aruande maksuhaldurile operatiivselt saavad käibemaksutagastuse ka operatiivselt.
- Eelnevalt kirjeldatud muudatused võiksid jõustuda järkjärgult alates 2015 kuni 2017.a Selline tähtaeg oleks meie hinnangul piisav, et ettevõtted saaksid muudatustega tutvuda ning vajalikud uuendused oma infosüsteemides ära teha.

Eelnevalt tutvustatud ettepanek ei tooks ettevõttele kaasa uusi kohustusi, vaid lihtsustaks tehinguinfo edastamist maksuhaldurile (ka täna küsib maksuhaldur ettevõtjailt kontrolli teostamiseks kõikide tehingute andmeid). Sellise lahenduse eeliseks on asjaolu, et erinevalt käibedeklaratsiooni kehtestamisest ei koorma kirjeldatud lahendus kõiki ettevõtteid, sest maksuhaldur nõuaks aruannet ainult teatud põhjendatud juhtudel (nt tagastusnõude kontrollimisel, suurema riskiga ettevõtetal). Kui täna esitavad ettevõtted maksuhalduri poolt küsitud dokumendid sageli paber kandjal või skaneerituna, siis tulevikus toimuks vajalike andmete edastamine maksuhaldurile elektrooniliselt ning automatiseeritud kujul. Samas oleks muudatuste tegemine kasulik ka maksuhaldurile, sest käibemaksuandmed jõuaksid temani oluliselt kiiremini.

2. Kaubanduskoja hinnangul tuleks senisest enam tähelepanu pöörata nendele ettevõtetele, kes teadlikult esitavad ebaõigeid käibedeklaratsioone. Näiteks, kui täna jätab ettevõtte teatud arved enda käibes deklareerimata või deklareerib fiktiivseid arveid, maksuhaldur avastab käibe varjamise ning palub deklareerimata käibelt täiendavat käibemaksu tasuda, siis peab ettevõtte lisaks täiendavale käibemaksule tasuma veel intressid ja tulumaksu, kuid muid sanktsioone ei järgne. Seega võib teatud ettevõtetal tekkida huvi käibe varjamise vastu, sest vahele jäämise korral tuleb lisaks käibemaksule (mis kuulus nii kui nii tasumisele) tasuda ainult intressid ja tulumaks. Samas on olemas ka reaalne võimalus, et maksupettus jääb maksuhalduri poolt avastamata.

Kaubanduskoda on seisukohal, et ettevõtetele, kes teadlikult esitavad ebaõigeid käibedeklaratsioone eesmärgiga vähendada tasumisele kuuluvat käibemaksusummat suures mahus või saada ebaõigetel alustel tagasi käibemaksu, tuleks kehtestada täiendavaid sanktsioone, mis mõjuksid sellisele tegevusele preventiivselt. Kindlasti tuleks põhjalikult analüüsida, milliste sanktsioonide kehtestamine oleks antud juhul mõistlik. Täiendav

sanktsioon ei peaks järgnema igal juhul, kui teatud osa käibest on jäänud deklareerimata või deklareeritud on fiktiivset käivet. Täiendavat sanktsiooni oleks mõistlik rakendada siis, kui käibemaksupettus ületab teatud summat (nt 100 000 eurot) või ettevõtte on teatud aja jooksul esitanud ebaõigeid deklaratsioone ja saanud sellest kasu (soovinud saada) teatud summa ulatuses (nt aasta jooksul on maksuhaldur avastanud kaks juhtumit, mille tõttu on/oleks riigil jäänud saamata nt 10 000 eurot käibemaksutulu). Kaubanduskoda pakub ühe võimaliku sanktsioonina välja keeldu osaleda riigihangetel, kui ettevõtte on esitanud ebaõigeid käibedeklaratsioone ning riigil on seetõttu jäänud saamata teatud summa ulatuses käibemaksu (nt 100 000 eurot). Kindlasti ei ole see aga ainus võimalus tõhusamate sanktsioonimeetmete rakendamiseks.

Kaubanduskoja hinnangul on põhjendatud, et ettevõtetelt, kes on esitanud ebaõigeid käibedeklaratsioone (eeldatavalt teadlikult), on põhjendatud nõuda ka igakuiselt eelmises punktis nimetatud aruande esitamist, kus oleksid kajastatud kogu ettevõtte tehinguinfo ning selline kohustus võiks kesta näiteks kuue kuu vältel alates ebaõige käibedeklaratsiooni avastamisest maksuhalduri poolt.

3. Kaubanduskoda soovib ühe alternatiivina käibedeklaratsiooni lisa kehtestamisele analüüsida põhjalikumalt pöördmaksustamise võimalusi teatud sektorites. Selle lahenduse eeliseks peame asjaolu, et meetme rakendamisega ei kaasneks ausatele ettevõtetele täiendavat kohustust. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et Euroopa Liidu liikmesriikidest on kõige rohkem pöördmaksustamise valdkondi rakendanud Hollandis ehk riigis, kus käibemaksuaugu osakaal SKP-st on üks väiksemaid Euroopa Liidu riikidest.

Kaubanduskoja hinnangul võiks kaaluda pöördmaksustamise rakendamist esmalt näiteks metsanduse valdkonnas. Sellist lahendust toetab ka Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, kelle arvamus on lisatud käesolevale kirjale. Metsanduse valdkonnas kasutati pöördmaksustamist ka aastatel 2001-2004. Väärtusahela alguses olev füüsilisest isikust metsaomanik üldreeglina ei ole käibemaksukohustuslane ning ta müüb raieõigust või metsamaterjali ilma käibemaksuta. Vahendaja lisab aga kauba edasi müümisel käibemaksu, sest ta on käibemaksukohustuslane. See loob võimaluse käibemaksupettuse toimepanemiseks, pöördmaksustamise korral selline võimalus aga puudub. Väärtusahela lõpus olevad materjali ostjad (tööstusettevõtted, eksportijad) tasuvad pöördkäibemaksu korral sisendkäibemaksu otse riigile, mitte müüjale ning seetõttu ei „sisene“ käibemaksuraha ostjatelt realselt ahelasse, vaid seda peavad müüjad deklareerima kui ostjatelt saamata jäänud käibemaksu ning taotlema seda ise tagasi riigilt. Siinkohal tekib maksuhalduril parem preventiivse kontrolli ja muude meetmete võimalus kui muu süsteemi puhul. Muud meetmed, sealhulgas käibedeklaratsiooni lisa, võimaldab vaid tagantjärele kontrollida, kuidas ostjate ja müüjate deklaratsioonide andmed omavahel ühilduvad ning leida üles tekitatud maksupettused. Tasumata käibemaksu sisse nõudmine ebaausatelt ettevõtetelt võib osutada aga problemaatiliseks.

Kokkuvõtvalt, Kaubanduskoda ei toeta endiselt käibedeklaratsiooni lisa kehtestamist Eelnõus sätestatud kujul, sest sellega koormatakse kõiki ausaid ettevõtteid reaalsele probleemidele keskendumata. Leiame, et täiendavaid andmeid tuleks maksuhalduril koguda ainult nendelt ettevõtetelt, kelle osas eksisteerib põhjendatud vajadus täiendavate andmete järele (nt kõrgem maksupettuse risk). Kaubanduskoda palub käibedeklaratsiooni lisa kehtestamise asemel kaaluda alternatiivset lahendust, mille kohaselt peaksid käibemaksukohustuslased esitama andmeid ostu- ja müügitehingute kohta ainult juhul, kui maksuhaldur peab teatud põhjustel vajalikuks käibemaksuandmete küsimist ettevõtelt. Sisuliselt asenduks tänane dokumentide küsimine standardse elektroonilise aruande esitamisega. Selline lahendus võimaldaks

maksuhalduril senisest kiiremini koguda vajalikku tehinguinfot ning suurendaks eelduslikult halduskoormust vaid nendel ettevõtetel, kelle tegevus on maksupettuste kontekstis suurema riskiga.

Lisaks teeme ettepaneku kehtestada tõhusamaid sanktsioonid nende ettevõtete osas, kes esitavad teadlikult ebaõigeid maksudeklaratsioone suures mahus. Kaubanduskoda palub ühe võimaliku lahendusena maksupettuste vähendamiseks, kaaluda ka pöördmaksustamise kehtestamist teatud sektorites – vastavaid ettepanekuid on teinud ka sektorite esindajad ning teiste riikide kogemuse kohaselt on tegemist efektiivseima meetmega käibemaksupettuste vältimisel.

Loodame, et peate võimalikuks meie ettepanekutega arvestada. Vajadusel oleme valmis oma ettepanekuid täiendavalt kommenteerima.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Lisa: Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu arvamus käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070